

ฟ. ฮีแลร์

คำสวัสดีที่ท่านแจ้งอาจารย์ฮีแลร์ที่รักของเรานี้ ผมจะต้องขอล่าวเป็นภาษาฝรั่งเศส ผมคิดว่าจะทำให้ท่านพอใจ เพราะตั้งแต่ผมออกจากอัสสัมชัญมาแล้วกว่าสามสิบปี ท่านไม่เคยเว้นที่จะเตือนให้ฝึกใช้ภาษาเดิมของท่าน ผมขออนอบน้อมทำตามคำของท่านวันนี้ เช่นเดียวกับที่ได้เคยน้อมทำตามคำของท่านมาแล้วพันครั้งในกรณีอื่น ๆ เพราะเชื่อมั่นว่าคำเตือนของท่านนำไปสู่ทางเจริญเสมอ อนึ่งผมใคร่จะกล่าวเป็นภาษาฝรั่งเศสคำวันนี้ เพราะประสงค์จะขอบคุณประชาชาติฝรั่งเศสอย่างสุดซึ้ง ฐานที่ได้ให้พลเมืองชาวฝรั่งเศสหลายท่าน อันทรงคุณสมบัติอันประเสริฐ ศรัทธาและเสียสละ มาประเทศไทย เช่น อาจารย์คณะเซนต์คาเบรียลซึ่งรวมทั้ง ฟ. ฮีแลร์ และเพื่อน ๆ ของท่าน เพื่ออำนวยความสะดวกของไทยได้มีสมบัติสูงมีคุณค่าความงาม และมีศักดิ์คุณเด่นเป็นเวลานับเนื่องนานถึงหกสิบปีตลอดมา

ท่านผู้กล่าวสวัสดีผู้อื่นคงจะได้จับประเด็นอันถูกต้อง คือคงจะได้กล่าวถึงความปรีชาสามารถอันพิเศษของ ฟ. ฮีแลร์ ซึ่งเกี่ยวกับภาษาไทยและวรรณคดีไทย และคงจะได้กล่าวเรื่องครูณศึกษา ๕ เล่ม ซึ่งช่วยให้กุลบุตรของไทยหลายหมื่นคนได้อ่านภาษาไทยออก เขียนได้ และอ่านได้เขียนได้โดยดี ในที่นี้ผมใคร่จะขอเสนอเรื่องงานของอาจารย์ที่รักของเรา ในก้านอื่น ๆ สักสองสามเรื่อง

มรดกภาพของ ฟ. ซีแลร์ ทำให้เราสูญเสียไปซึ่งสายสัมพันธ์ที่สำคัญยิ่งและ
ประเสริฐยิ่งระหว่างอัสสัมชนิกรุ่นต่าง ๆ เป็นอันมาก ถ้าไม่ได้ ฟ. ซีแลร์
อัสสัมชนิกรุ่นของผมคือ ๑๙๒๐ - ๓๐ คงจะไม่ได้มีความสัมพันธ์เป็นอันหนึ่ง
อันเดียวกับท่านอัสสัมชนิกรุ่นเก่า ๆ เช่น เจ้าพระยาศรีธรรมธิเบศร์ เจ้าคุณ
อนุমানราชชน เจ้าคุณศรภักย์พิพัฒน์ เจ้าคุณมไหสวรรย์ คุณคง อกัยวงศ์
คุณเอก วิสกุล เป็นต้น ถ้าไม่ได้ ฟ. ซีแลร์ ความสัมพันธ์ระหว่างอัสสัมชนิก
รุ่นผมกับรุ่นใหม่ ๆ คงจะขาดสะบั้นลง ผมหวังเป็นอย่างมากว่าสายสัมพันธ์นี้
จะเกิดขึ้นแทนโดยเร็วที่สุด แต่อย่างไรก็ตาม เชื่อว่าความสูญเสียนี้ทำอย่างไร
ก็คงหาทดแทนได้โดยยาก

ผมขอฟื้นฟูความจำถึงคุณสมบัติอันยิ่งของ ฟ. ซีแลร์ อีกข้อหนึ่ง คือ ความ
สามารถที่ท่านมีในการชักจูงเอาความประเสริฐสุดจากนักเรียนของท่าน ผมใช้
คำว่าความประเสริฐอย่างระมัดระวัง เพราะท่านอาจารย์ของเราไม่เพียงแต่จะดู
ว่าเราถ้าเราทำผิด แม้ว่าเราประสบความสำเร็จอยู่บ้าง ท่านก็ยังไม่พอใจ ที่
จะทำให้ท่านพอใจได้นั้นคือความประเสริฐ ท่านเรียกร้องเอาความประเสริฐ
จากเราในความประพฤติและดำเนินชีวิต ความประเสริฐในการศึกษา ความ
ประเสริฐในความสามัคคี ความประเสริฐในน้ำใจกีฬา ความประเสริฐแห่ง
น้ำใจยุติธรรม ความประเสริฐในการงานทุกประเภท ความสัจย์สุจริตอัน
ประเสริฐในการประกอบอาชีพของพวกเรา เมื่อท่านเทศน์ให้เราฟังประจำ
สัปดาห์ในเวลาบ่ายสามโมงวันเสาร์ก็ดี เมื่อท่านแสดงสุนทรพจน์ในงานพิธี
ต่าง ๆ ก็ดี เมื่อท่านสนทนากับนักเรียนเก่าของท่านก็ดี ท่านจะต้องยู่ให้เรามุ่ง
หวังแต่ความประเสริฐเลิศล้ำ และพวกเราก็คุ้นกับวาจาของท่านที่เฉียบแหลม
ลึกซึ้งและเต็มไปด้วยคำคมอารมณ์ขัน

ผมไม่ประสงค์จะกล่าวถึงความสำคัญของท่าน ฟ. ซีแลร์ ที่รักของเราให้เกินความจริงไป มิฉะนั้นท่านเองแหละจะจับหูผมบิดไปบิดมา แม้จะโตถึงปานนี้แล้ว แท้จริงควรจะสวดที่ท่านเจ้าอาจารย์ทั้งคณะคือ มาร์แตงเดอตูร์ส มิเชล เฟรเดริก หลุยส์ คาเบรียล อัลดีร์ โอเซ จังหลุยส์ โรกาเซียง ซูแบรโต อามาโต ซูแบรต์ เอเม หลุยส์ดังจู รวมทั้ง ซีแลร์ ฐานที่ท่านเป็นครูนำเคารพ น่ากตัญญูและน่าภาคภูมิใจ แต่ ฟ. ซีแลร์ สำหรับพวกเราและสำหรับประเทศไทยมีลักษณะพิเศษ เมื่อสิ้นปี ๒๔๘๗ ผมได้มีวาสนาไปเยี่ยมท่านที่อินเดียนส์ ๔-๕ วัน ผมสังเกตเห็นท่านเศร้าสลดใจนัก เพราะคิดถึงเมืองไทยและท่านรู้สึกโทมนัสโดยรู้ตัวว่าจะทำงานที่ไหน ๆ ก็ไม่ได้ดีเท่าที่กรุงเทพฯ ฟ. ซีแลร์ เกิดที่เมืองบัวตีเอ ที่เมืองนี้มีนักบุญคนหนึ่งแล้วชื่อนักบุญซีแลร์ตั้งแต่คริสตศตวรรษที่ ๔ ท่านเป็นใหญ่ในศาสนาและเป็นนักบุญคู่กันเมืองบัวตีเอ เมืองบัวตีเอนี้เองได้ส่งซีแลร์อีกท่านหนึ่งมาให้ประเทศไทย ซีแลร์คนนี้เป็นเซอวาลีเอ (อัครวิณ - อีสตริยาภรณ์ชั้นหนึ่ง) แห่งเลจ็องดอนเนอร์ เป็นกรรมการแห่งสมาคมวรรณคดีของไทย และเป็นครูของคนไทยจำนวนมากซึ่งเป็นข้าราชการและพลเมืองที่กล้า ที่ซื่อสัตย์สุจริตและมีความสามารถ

ขอให้ท่าน ฟ. ซีแลร์ ของเราคงสงบสุขอยู่ในประวัติศาสตร์ของไทยตลอดกาลปาวสานขอให้ท่านคงดำรงอยู่เป็นที่รักที่เคารพอยู่ในดวงใจแห่งอัสสัมชนิก ขอให้ท่านได้รับความสงบในสันติสุขเทอดมู

คำกล่าวสวดในพิธีบรรจุกศพ ฟ. ซีแลร์

๙ ตุลาคม ๒๕๑๑

ตีพิมพ์เป็นภาษาฝรั่งเศสใน วารสารสยามสมาคม ๒๕๑๒